

Моніторинг регіональних ЗМІ, соціальних мереж Одещини з метою виявлення ворожих інформаційних операцій, дезінформації, прихованих спроб маніпулювання громадською думкою

ВИБІРКА ДЖЕРЕЛ КОНТЕНТУ:

- 1) Мережеві ЗМІ регіону
- 2) ФБ-пабліки
- 3) ТГ-канали
- 4) тексти російських ЗМІ про Південь України

Для формування вибірки мережевих ЗМІ обрано провідні видання Одеси, доступні для автоматичної обробки. До категорії включалися як власне онлайн-ЗМІ, так і сайти газет, телеканалів, офіційний сайт міста.

Формування вибірки ФБ-сторінок: обираються новинні та масові пабліки, що не є ЗМІ, але мають аудиторії понад 100 тис. підписників.

Наразі обрано 56 регіональних пабліків ФБ, що висвітлюють новини міста Одеса та Одеської області, проте не являються ЗМІ.

Формування вибірки Телеграм-каналів: обираються регіональні телеграм-канали з категорії «новини та ЗМІ» з охопленням аудиторії більше 25 тисяч підписників.

Контент усіх джерел збирається щодобово та заноситься до бази щоденно станом на 00:00.

Для формування вибірки російських ЗМІ обрано 7 найбільш популярних видань: RT, Ведомости, Известия, Комсомольская правда, Лента.Ру, Медуза, РБК.ру, РИА новости. У деяких випадках для порівняння контенту використовуються телеграм-канали означених ЗМІ.

АНАЛІЗ КОНТЕНТУ

На першому етапі відбувається відбір контенту за темами: війна (хід бойових дій, події на фронті, обстріли українських територій, біженці, діяльність української влади, правоохоронних структур під час війни, мобілізація тощо), україно-російські відносини, заяви російських посадовців, військових щодо України, воєнні злочини Росії тощо. Для виявлення контенту укладено тематичний словник.

Укладання тематичного словника

Добір публікацій здійснюється із використанням ключових слів українською та російською мовою із позначенням:

- Географічних назв (Україна, РФ, Росія, російський) та псевдоутворень (ДЛНР, Новоросія тощо)
- Назв комбатантів (ЗСУ, ЗС РФ, Міноборони, Одеська 28 бригада імені Лицарів Зимового Походу, ТрО, тероборона), назв українських державних органів, правоохоронних структур, (ОВА, СБУ, Національна поліція тощо)

- Прізвищ українських (всеукраїнських та регіональних) політиків, держслужбовців, посадовців, що коментують події на фронті та в тилу (Арестович, Кім, Марченко, Подоляк тощо)
- Назв політичних партій, добровольчих батальйонів, що традиційно використовуються російськими федеральними ЗМІ для поширення страхів та паніки («Азов», «Айдар», «Правий сектор», «Нацкорпус»), а також висловів «радикали», «націоналісти», «фашисти», «нацики» тощо.
- Прізвищ російських політиків, що зазвичай поширюють антиукраїнські наративи (Путін, Песков, Жириновський, Марков, Васерман, Шойгу, Конашенков), прізвищ російських діячів культури, мистецтва та інших сфер, яким заборонено в'їзд до України і які підтримали російську агресію проти України;
- Прізвищ західних лідерів, голів міжнародних організацій (МВФ, НАТО, ООН тощо) та зарубіжних країн (США, Канада, Китай тощо)
- Українських реформ, які найчастіше виступають об'єктами маніпуляцій та дезінформації (декомунізація, «мовний» закон), а також список старих назв населених пунктів та вулиць – до декомунізації – без нагадування про те, що назва вже не дійсна
- Слів на позначення бойових дій (обстріли, вибухи, зброя, десант тощо);
- Мови ворожнечі, що використовується для поширення проросійських пропагандистських наративів («соросята», «шпрехенфюрер»), образливих слів на адресу представників української влади, ЗСУ, українців в цілому.

Маркування відібраного контенту

На другому етапі тексти маркуються за трьома категоріями:

- Нейтральний контент

Наприклад:

«Щороку 26 квітня світ згадує Чорнобильську катастрофу, найстрашнішу атомну катастрофу в історії людства. Але цьогоріч замало просто згадати Чорнобиль. І замало сказати традиційні слова подяки героям-ліквідаторам. Замало нагадати, чому і як стала можливою та катастрофа. Замало повторити висновки, які кожна розумна людина й кожне адекватне суспільство мають зробити. Бо цього року Росія створила нові загрози, які могли б перевершити навіть ту найстрашнішу аварію». Звернення Президента України Володимира Зеленського за підсумками 62-го дня війни.

У дописі наявне посилання на джерело, джерело є офіційним та перевіреном. Текст не містить мови ворожнечі, не призначений для поширення панічних настроїв.

- Маніпулятивний контент (низька інтенсивність)

Возможная причина тревоги из служебных чатов пишут:

Ракетна небезпека:

по півдню України, пуск крилатих ракет з району Тарханкут з Ту22м3 - 5 одиниць.

У дописі відсутнє посилання на перевірене, офіційне джерело, вказане сумнівне джерело «службові чати», інформація спрямована на те, щоб посяти паніку. Але в цілому текст написаний нейтральною мовою, не містить мови ворожнечі.

- Маніпулятивний контент (висока інтенсивність)

«Украинские нацисты добрались до советского памятника под Аркой Дружбы народов в Киеве. Его демонтируют. Эти ублюдки умеют только рушить, и уничтожать...»

У дописі наявна відверта мова ворожнечі, образи, узагальнення, стереотипи. Текст написаний для того, щоб дискредитувати Україну, її державність.

За наявності достатньої кількості щоденних матеріалів планується щоденний автоматизований аналіз.

Виявлення маніпуляцій та пропаганди

На третьому етапі відбувається виявлення конкретних прийомів та тем, щодо яких використовуються маніпуляції та пропагандистські тактики. Для аналізу використовуються два способи:

- 1) Поведінковий (поширення ідентичних або майже ідентичних за змістом публікацій – для виявлення інформаційних вкидів, пакетного поширення певної інформації; відстеження зв'язків (наявність лінків, посилань) між медіа (каналами, пабліками, ЗМІ); відстеження посилань на російські інформаційні ресурси та джерела або ресурси, що є майданчиком російської пропаганди (такі ресурси, в яких в минулому фіксувалась аномальна частота пропагандистських меседжів).
- 2) Співпадіння із формальними ознаками пропаганди

Формальними ознаками пропаганди вважаються

1. **Наявність у тексті ознак нетерпимості, ксенофобії, дискримінації, нетолерантності до українського народу або до представників українського народу. Тверджень про потребу «денацифікації» України. Застосування до них образливих ярликів та мови ворожнечі. Наявність у тексті свідомого визначення української національності, української мови як меншовартісних, другосортних, недолугих.** наприклад вживання слів «шпрыхенфюрер», «доктор смерть», або вживання слова «вбивця», «злочинець» щодо окремих українських політиків, активістів.
2. **Дискредитація української державності на рівні стилістики та/або визнання/просування концептів, спрямованих проти української держави, атрибутів та символів її незалежності** на кшталт «недодержава», «державна, що здійснює геноцид власного народу», «державна, якою керує НАТО», «державна, якою керує Сорос через своїх ставлеників», «зовнішнє управління», «фашистська держава», «бандерівці – нацистські прихвостні».
3. **Дезінформація, перекручування фактів, тексти з недостовірними посиланнями щодо будь-яких контраверсійних тем, у тому числі – про хід бойових дій, обстріли, мобілізацію тощо.** (в тому числі щодо: «геноциду в Україні», «переслідування» нацменшин; нетолерантності жителів Західної України; неадекватної поведінки ЗСУ, ТрО, Нацполіції, СБУ тощо; заяв окремих європейських чиновників/публікацій окремих західних ЗМІ щодо мовної ситуації в Україні, «біолабораторій» в Україні; українських політиків, що «продалися» західним інституціям (НАТО, МВФ та ін.) або окремим особистостям, наприклад, Соросу; будь-яких інших “гарячих інфоприводів” (наприклад, Медведчук, що переводив тисячі біженців через мінні поля). **Тексти з нагнітанням панічних настроїв.** Наприклад, "зрада вищого керівництва", "здача Маріуполя", «отрута у питній воді», «валютна паніка» тощо. **Тенденційний добір новин із переважанням негативних характеристик України, та/або українців, та/або окремих явищ/подій в Україні або з українцями; із переважанням позитивних характеристик РФ, та/або її офіційних чи неофіційних представників/товарів/послуг тощо.**

Наприклад, розміщення текстів про українських військових, що «масово здаються у полон», «заградотряди» з націоналістів тощо.

4. **Повідомлення з посиланнями на російські інформаційні ресурси** (не лише .ru, а з «російською реєстрацією домена чи хостінгу типу strana.ua) **та джерела або ресурси, що є майданчиками російської пропаганди (такі ресурси, в яких в минулому фіксувалась аномальна частота пропагандистських меседжів (порівняно з середнім)).**
5. **Наявність у тексті ностальгії за часами СРСР та Російської імперії. Твердження про єдність українського та російського народів тощо. Подання новин РФ як власне вітчизняних новин.** Використання старих, недекомунізованих назв населених пунктів України без уточнень, що населені пункти мають нову назву.
6. **Підтримка сепаратизму та тенденції до територіального відокремлення чи фіксація територіальної окремішності.**
7. **Визнання “ЛДНР”, «ХНР» та їх самостійності й окремішності, схвалення окупації, визнання політиків-колаборантів легітимними очільниками міст** (в тому числі вживання “ДНР”, “ЛНР”, “ХНР”, їх “інституцій”, “політиків” - без лапок; вирази на кшталт: “урядові війська” (щодо ЗСУ), “в Донбасі”). **Визнання прав Російської Федерації на Крим.**